Autor Guste Santini
Srijeda, 13 Ožujak 2002 11:18

Stjepan Zdunić je ovaj rad objavio daleke 1991. godine u uglednoj ediciji: «Privredna kretanja i ekonomska politika», broj 1., HNB-EI, Zagreb, lipanj 1991. Na moju osobnu zamolbu časopis «EKONOMIJA/ECONOMICS» će u svom narednom broju (godina IX; broj l.) ponovno objaviti ovaj rad. Kako se ne događa često da glavni i odgovorni urednici traže od autora ponovno objavljivanje radova starih više od desetak godina, a da se istovremeno ne radi o teoretskim radovima, nužno je razloge spomenutoj zamolbi precizirati.

Ovom mom zahtjevu nije razlog veliki ugled koji gospodin Zdunić ima među ekonomistima. Po tom kriteriju bi cijeli niz njegovih radova zaslužio da bude ponovno tiskan. Razlog zbog kojeg želim ponovno objaviti ovaj rad je njegovoj aktualnosti. Čitalac će ovog rada imati priliku sasvim precizno identificirati što je autor analizirao i isticao, odnosno, za što se je zalagao. Nažalost, čitalac će također biti svjedokom kako rad nije zapazila prethodna ali ni današnja vlast. Čitalac će jasno uočiti da je bilo jasno što je trebalo činiti a sijećanja će mu jasno kazati da se to nije odista i činilo. Pored toga doprinos ovog rada je u jasnoj identifikaciji u čemu je bio defekt predhodnog sistema i koje su opasnosti ukoliko se ne postupi primjereno. Rad je, kako i sam autor kaže, skica problema i politike što dokazuje u kojoj je mjeri autor koristio svoj, prethodni, analitički rad. Konačno, doprinosi dr. Stjepana Zdunića su opće poznati. On je ekonomist koji kolege ne ostavlja ravnodušnima. I na jednoj (oni koji se slažu) i na drugoj (oni koji se ne slažu) strani ima uglednih imena i zato je tim znakovitije što se o ovom radu nije relevantnije raspravljalo. Možda rad nije bio na crti tadašnjih određenja. U tom slučaju valja reći da nam se dogodilo što smo planirali i da nemamo pravo tražiti i dobiti oprost za dogođeno.

Posebno želim ukazati na neke zaključke autora kako bi kod mnogobrojnog čitateljstva ovih stranica pobudio snažnu potrebu kada se rad objavi da ga primjereno pročitaju i analitički verificiraju. Ovo je moguće jer je rad pisan vrlo pregledno i misli su vrlo jasne i precizne kao što to gospodin Zdunić i inače čini.

Prvo što je u radu značajno jest dijagnoza prethodne politike. Autor vrlo precizno definira nepstojanje faktorskih dohodaka (dohodak od rada i kapitala) što degenerira cjelokupni proces reprodukcije. Ovo je, po mom mišljenju, krucijalni zaključak koji jasno dijeli samoupravni od real socijalističkog modela privredđivanja i moguće je temeljem takvog zaključka njegovo sučeljavanje sa tržišnim modelom privređivanja. Temeljem te odrednice autor precizira što se je dogodilo i jasno pokazuje da se je dogođeno imalo dogoditi.

Prelazak iz samoupravnog u tržišni model privređivanja autor vidi putem izgradnje tržišnog sistema proširene reprodukcije što implicira pozitivni prinos na angažirani kapital. Drugim rječima, autor daje bitnu ulogu tržišnoj kamatnoj stopi (definira je u okviru opće a ne parcijalne ravnoteže). U vrijeme pisanja rada neprimjereno visoka kamata je bila sintetički izraz tadašnjih tokova u procesu reprodukcije. Upravo odnos povrata na angažirani kapital u poduzetničkoj funkciji (proizvodnji robe i usluga) i povrat na ustupljenu likvidnost pokazuje entropiju sistema. Autor jasno određuje potrebu definiranja razine razvijenosti financijskog tržišta. Kriterijalna funkcija je uključenost domaćeg tržišta u tržište Europske zajednice, odnosno OECD.

Kako razviti nacionalno financijsko tržište autor definira rasponom mogućih opcija. Prva je

autonomna politika (monetarna, kreditna, tečaj) i korištenje istih za postizanje pune zaposlenosti odnosno dinamiziranje realnog sektora. Nasuprot te, druga, opcija sugerira otvorenost svjetksom tržištu kapitala. Zdunić ukazuje na iskustva Danske i N. Zelanda i zaključuje kako postoje svekolike opasnosti takvog pristupa.

Posaebno, sa današnje pozicije, valja promatrati pogled autora na tečaj. Jasno pokazuje tko može voditi politiku varijabilnog a tko politiku fiksnog tečaja. Eksplicite ukazuje da ex socijalističke zemlje preferiratju fiskni tečaj. Međuti, odmah dodaje a što je bitno, tečaj u tim uvjetima jest samo jedan od insturmenata strukturnog prilagođavanja u realnoj sferi. Ponovno autor ukazuje na odnos opće i parcijalne ravnoteže.

Da ne duljim ponovit ću zaključak autora kako je sistem proširene reprodukcije u Jugoslaviji u raspadau i koji mi se čini vrlo prikladnim i za današnju Hrvatsku:
- po elementima sposobnositi samofinanciranja;
- kao i po elementu priskrbljivanja sredstava za razvoj na financijskom tržištu.

Zaključno ponavljam, za što se i sam godinama zalažem, autorove stavove o potrebi donošenja koncepcije i strategije razvoja. Tek potom, autor, sugerira stvaranje mix opcije koju je prethodno razradio.